

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету)

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
(назва кафедри, що забезпечує викладання)

ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету педагогіки,
психології та соціальної роботи

 Інна ПРОКОП

«31» серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ТА ІСТОРІЯ ЇЇ РОЗВИТКУ
(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

(вказати обов'язкова/вибіркова)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»
(назва програми)

Спеціальність A3 Початкова освіта
(вказати: код, назва)

Галузь знань A Освіта
(вказати шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
(вказати: перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий))

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньою програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2026 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта»

Розробники:

Піц Ірина Іванівна, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

Нікула Наталя Вікторівна, асистент кафедри педагогіки та методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

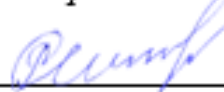
Викладач (чі), що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Нікула Наталя Вікторівна, асистент кафедри педагогіки та методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент

(П.І.Б. викладача (ів), посада, науковий ступінь, вчене звання)

Погоджено з гарантом ОП Інна ПРОКОП

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методики початкової освіти
Протокол № 1 від «26» серпня 2026 року

Завідувач кафедри Світлана РОМАНЮК

Схвалено методичною радою факультету педагогіки, психології та соціальної роботи

Протокол № 2 від «31» серпня 2026 року

Голова методичної ради Тетяна КОЛТУНОВИЧ

Мета навчальної дисципліни: опанування студентами системою знань про загальні основи педагогіки як науки в умовах загальної середньої освіти, з історією зародження та розвитку суспільного навчання й виховання, науково-педагогічної думки, формуючи на цій основі педагогічну когнітивну сферу особистості майбутнього фахівця.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

1. Ознайомити студентів із загальними основами педагогічної науки.
2. Розкрити основні категорійні поняття педагогіки як науки та особливості їх функціонування у системі освіти.
3. Познайомити здобувачів освіти із зародженням та розвитком педагогіки у зарубіжних країнах.
4. Опанування студентами системою знань щодо розвитку та становлення педагогіки на теренах України.

Пререквізити: вступ до спеціальності.

Результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

Програмні компетентності	
Загальні компетентності	ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
Спеціальні (фахові компетентності)	СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
	СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.
Програмні результати навчання	
ПРІ	Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
ПРІІ	Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

У процесі вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти наступними компетенціями.

знати: сутність педагогіки як науки, її об'єкт, предмет вивчення, педагогічні категорії, систему педагогічних наук та зв'язок педагогіки з іншими науками; історію виникнення педагогіки як науки про виховання; сутність процесу виховання, розвитку,

формування особистості та психолого-педагогічні особливості молодшого школяра; логіку та умови ефективної побудови цілісного педагогічного процесу; особливості становлення і розвитку системи освіти і виховання в різних країнах на певних етапах їх історії; основні положення праць класиків світової педагогічної науки; тенденції еволюції світової педагогічної науки та її роль у навчання і вихованні підростаючих поколінь;

уміти: аналізувати педагогічні явища, процеси, факти із застосуванням теоретичних положень педагогіки й досвіду практики; використовувати педагогічні ідеї педагогів-класиків та сучасників в організації навчання й виховання; підбирати методи психолого-педагогічних досліджень для вивчення особистості школяра, аналізу результатів педагогічної діяльності; аналізувати науково-педагогічну літературу і творчу спадщину видатних педагогів минулого; виявити прогресивні ідеї у розвитку світової педагогічної науки і освіти; порівнювати розвиток систем освіти у різні періоди їх еволюції; використовувати надбання світової педагогічної науки і практики у власній діяльності; організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.

Опис навчальної дисципліни
Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			Кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	5.0	150	30	-	30	-	90	-	Іспит
Заочна	1	1	5.0	150	12	-	-	-	138	-	Іспит

Структура змісту навчальної дисципліни
«Загальні основи педагогіки та історія її розвитку»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	<i>денна форма</i>						<i>заочна форма</i>					
	всього год.	у тому числі					всього год.	у тому числі				
		лек.	сем.	лаб.	інд.	СРС		лек.	сем.	лаб.	інд.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1 «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ»												
<i>Тема 1.1</i> Педагогіка як наука про виховання освіти і навчання	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
<i>Тема 1.2.</i> Методологічні основи педагогічної науки	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
<i>Тема 1.3.</i> Розвиток і формування особистості	9	2	2	-	-	5	9	1	-	-	-	8
<i>Тема 1.4</i> Виховання як суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання.	9	2	2	-	-	5	9					8
<i>Тема 1.5</i> Освіта як спосіб входження людини у світ науки та культури	9	2	2	-	-	5	9	1				8
<i>Тема 1.6</i> Цілісний педагогічний процес	9	2	2	-	-	5	7	1				6
<i>Разом за ЗМ 1</i>	54	12	12	-	-	30	52	5	-	-	-	46

1	Всього	Л	С	Лаб.	Інд.	СРС	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 2 «ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІКИ»												
Тема 2.1 Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епоху Античності	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 2.2 Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження.	10	2	2	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 2.3. Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу	10	2	2			6	10	1				9
Тема 2.4. Розвиток школи і педагогічної думки Франції та Англії	10	2	2	-	-	6	10		-	-	-	10
Тема 2.5 Класики зарубіжної педагогіки про педагогічну науку і діяльність як мистецтво.	10	2	2	-	-	6	9	1	-	-	-	9
<i>Разом за ЗМ 2</i>	<i>50</i>	<i>10</i>	<i>10</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>30</i>	<i>49</i>	<i>4</i>				<i>46</i>
Змістовий модуль 3 ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІКИ УКРАЇНИ												
Тема 3.1 Зародження писемності й розвиток шкільництва у	10	2	2	-	-	6	10	1				9

дохристиянський період та період Київській Русі. Педагогічна думка Давньоруської держави												
Тема 3.2. Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.)	10	2	2	-	-	6	10	1				9
Тема 3.3. Класики української педагогіки про освіту та виховання.	10	2	2	-	-	6	10	1				9
Тема 3.4 Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського	10	2	2	-	-	6	9					9
Тема 3.5 Становлення і розвиток освіти на Буковині (XIX – XX ст.)	6	-	-	-	-	6	10					10
<i>Разом за ЗМЗ</i>	46	8	8	-	-	30	49	3	-	-	-	46
Всього годин	150	30	30	-	-	90	150	12	-	-	-	138

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Педагогіка як наука про виховання освіти і навчання 1. Поняття про педагогіку як науку та навчальний предмет. 2. Предмет, завдання та категорії педагогіки . 3. Структура педагогіки та її галузі. 4. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
2	Методологічні основи педагогічної науки 1. Методологія педагогіки. Основні рівні методологічного підходу. 2. Сутність та основні види наукових досліджень. 3. Особливості педагогічних досліджень, їх завдання та можливості. 4. Методи педагогічних досліджень: сутність та види.
3	Розвиток і формування особистості 1. Поняття про розвиток та формування особистості. 2. Основні фактори, що впливають на розвиток особистості: - роль спадковості в розвитку людини; - вплив середовища та його основні види; - значення виховання у формуванні особистості людини. 3. Вікова періодизація розвитку школяра. Особливості вікових етапів.
4	Виховання як суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання. 1. Поняття про мету виховання. Умови і фактори визначення цілей виховання. 2. Зародження та формування ідеї про всебічний розвиток особистості. 3. Мета виховання в сучасній педагогіці. Виховний ідеал національного виховання за Г. Ващенко. 4. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.
5	Освіта як спосіб входження людини у світ науки та культури 1. Поняття про систему освіти. Структура та принципи побудови освіти в Україні. 2. Основні нормативні документи, що відображають національну систему освіти. 3. Загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості. Закон України «Про повну загальну середню освіту». 4. Основні типи освітніх закладів для і розвитку дітей та молоді в системі освіти.
6	Цілісний педагогічний процес 1. Історичні передумови розуміння педагогічного процесу як цілісного процесу. 2. Сутність та рушійні сили педагогічного процесу . 3. Педагогічний процес як система. 4. Закономірності педагогічного процесу. 5. Етапи педагогічного процесу.
	Змістовий модуль 2 Історія становлення зарубіжної педагогіки
7	Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епоху Античності 1. Виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу у Дохристиянський період . 2. Освіта й виховання у Стародавній Греції : 2.1. Спартанська система виховання. 2.2. Афінська система виховання. 3. Система навчання і виховання у Стародавньому Римі 4. Давньогрецькі філософи про формування людської особистості
8	Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження 1. Загальна характеристика основних типів навчальних закладів середньовічної

	Європи. - Виникнення перших європейських університетів як осередків освіти та науки. - Загальна характеристика західноєвропейського феодального суспільства кінця XIV – початку XVIIст. - Гуманістична педагогіка епохи Відродження: «Будинок радості» Вітторіно да Фельтре; - Педагогічні ідеї в творчості представників раннього утопізму; - Педагогічні памфлети Еразма Роттердамського.
9	Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу - Життя, педагогічна діяльність і світогляд Я.-А. Коменського. Загально педагогічні ідеї видатного чеського освітянина. - Вчення Я.-А. Коменського про школу. - Дидактика Я.-А. Коменського. - Я.-А. Коменський про моральне виховання, дисципліну та вимоги до вчителя.
10	Розвиток школи і педагогічної думки Франції та Англії - Життєвий шлях, світогляд та філософські ідеї Дж.Локка. - Проблеми індивідуального навчання у спадщині відомого педагога. - Розвиток педагогічної думки у Франції XVIII ст. - Життєвий шлях і світогляд Ж.-Ж. Руссо. - Ідея вільного виховання видатного французького педагога. Вікова періодизація Ж.-Ж. Руссо.
11	Класики зарубіжної педагогіки про педагогічну науку і діяльність як мистецтво - Основні положення філософсько-психолого-педагогічної концепції Й.Ф. Гербарта - Педагогічна діяльність та педагогічна система А.Дистервега. - Соціально-педагогічні ідеї видатного швейцарського педагога. - Теорія елементарної освіти Й.-Г.Песталоцці як шлях реформування системи народної освіти. - Постать учителя у педагогічній теорії Й.-Г.Песталоцці.
	Змістовий модуль 3 Історія розвитку педагогіки України
12	Зародження писемності й розвиток шкільництва у дохристиянський період та період Київській Русі. Педагогічна думка Давньоруської держави - Виховання дітей у східних слов'ян. - Соціальні умови становлення писемності, виникнення та діяльність перших шкіл у Київській Русі. - Перекладна література та перші педагогічні пам'ятки Київської Русі: "Пчела", "Златоуст", "Златоструй", "Ізборнік" Святослава 1073 р., "Ізборнік" Святослава 1076 р. і ін. - Оригінальні твори: "Слово про закон і благодать" Іларіона, "Слово деякого калугера про читання книг" Іоанна, "Повість временних літ" Нестора, "Повчання дітям" Володимира Мономаха і ін.
13	Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.) - Загальна характеристика розвитку шкільництва - Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні - Зародження вищої освіти в Україні. Перші вищі навчальні заклади в Острозі і Києві: - Острозька школа-академія - Києво-Могилянська академія

	4. Розвиток шкільництва на терені Запорозької Січі
14	Класики української педагогіки про освіту та виховання. 1. Філософсько-педагогічні ідеї Г.С.Сковороди. 2. Педагогічні погляди І. Котляревського. 3. Освіта та виховання у спадщині О. Духновича, С.Русової. 4. Педагогічна діяльність К.Ушинського. 5. Погляди А.Макаренка на освіту та виховання.
15	Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського 1. Основні віхи життєвого шляху відомого педагога В.О.Сухомлинського (1918-1970pp.) 2. В.О.Сухомлинський про формування культури наукової праці школярів. 3. Виховання колективізму у школярів. 4. В.О.Сухомлинський про основні напрями виховання. Проблема вчителя і вчительської професії.

Тематика семінарських занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
1	Педагогіка як наука про виховання освіти і навчання ✓ Поняття про педагогіку як науку та навчальний предмет. ✓ Предмет, завдання та категорії педагогіки . ✓ Структура педагогіки та її галузі. ✓ Зв'язок педагогіки з іншими науками.
2	Методологічні основи педагогічної науки ✓ Методологія педагогіки. Основні рівні методологічного підходу. ✓ Сутність та основні види наукових досліджень. ✓ Особливості педагогічних досліджень, їх завдання та можливості. ✓ Методи педагогічних досліджень: сутність та види.
3	Розвиток і формування особистості ✓ Поняття про розвиток та формування особистості. ✓ Основні фактори, що впливають на розвиток особистості: ✓ - роль спадковості в розвитку людини; ✓ - вплив середовища та його основні види; ✓ - значення виховання у формуванні особистості людини. ✓ Вікова періодизація розвитку школяра. Особливості вікових етапів.
4	Виховання як суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання. ✓ Поняття про мету виховання. Умови і фактори визначення цілей виховання. ✓ Зародження та формування ідеї про всебічний розвиток особистості. ✓ Мета виховання в сучасній педагогіці. Виховний ідеал національного виховання за Г. Ващенко. ✓ Зарубіжна педагогіка про мету виховання.
5	Освіта як спосіб входження людини у світ науки та культури ✓ Поняття про систему освіти. Структура та принципи побудови освіти в Україні. ✓ Основні нормативні документи, що відображають національну систему освіти. ✓ Загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості. Закон України «Про повну загальну середню освіту». ✓ Основні типи освітніх закладів для і розвитку дітей та молоді в системі освіти.
6	Цілісний педагогічний процес ✓ Історичні передумови розуміння педагогічного процесу як цілісного процесу.

	✓ Сутність та рушійні сили педагогічного процесу . ✓ Педагогічний процес як система. ✓ Закономірності педагогічного процесу. ✓ Етапи педагогічного процесу.
	Змістовий модуль 2 Історія становлення зарубіжної педагогіки
7	Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епоху Античності ✓ Виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу у Дохристиянський період . ✓ Освіта й виховання у Стародавній Греції : ○ Спартанська система виховання. ○ 2.2.Афінська система виховання. ✓ Система навчання і виховання у Стародавньому Римі ✓ Давньогрецькі філософи про формування людської особистості
8	Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження ✓ Загальна характеристика основних типів навчальних закладів середньовічної Європи. ✓ Виникнення перших європейських університетів як осередків освіти та науки. ✓ Загальна характеристика західноєвропейського феодального суспільства кінця XIV – початку XVIIст. ✓ Гуманістична педагогіка епохи Відродження: ○ «Будинок радості» Вітторіно да Фельтре; ○ Педагогічні ідеї в творчості представників раннього утопізму; ○ Педагогічні памфлети Еразма Роттердамського.
9	Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу ✓ Життя, педагогічна діяльність і світогляд Я.-А. Коменського. Загально педагогічні ідеї видатного чеського освітянина. ✓ Вчення Я.-А. Коменського про школу. ✓ Дидактика Я.-А. Коменського. ✓ Я.-А. Коменський про моральне виховання, дисципліну та вимоги до вчителя.
10	Розвиток школи і педагогічної думки Франції та Англії ✓ Життєвий шлях, світогляд та філософські ідеї Дж.Локка. ✓ Проблеми індивідуального навчання у спадщині відомого педагога. ✓ Розвиток педагогічної думки у Франції XVIII ст. ✓ Життєвий шлях і світогляд Ж.-Ж. Руссо. ✓ Ідея вільного виховання видатного французького педагога. Вікова періодизація Ж.-Ж. Руссо.
11	Класики зарубіжної педагогіки про педагогічну науку і діяльність як мистецтво ✓ Основні положення філософсько-психолого-педагогічної концепції Й.Ф. Гербарта ✓ Педагогічна діяльність та педагогічна система А.Дистервега. ✓ Соціально-педагогічні ідеї видатного швейцарського педагога. ✓ Теорія елементарної освіти Й.-Г.Песталоцці як шлях реформування системи народної освіти. ✓ Постать учителя у педагогічній теорії Й.-Г.Песталоцці.
	Змістовий модуль 3 Історія розвитку педагогіки України
12	Зародження писемності й розвиток шкільництва у дохристиянський період та період Київській Русі. Педагогічна думка Давньоруської держави

	✓ Виховання дітей у східних слов'ян. ✓ Соціальні умови становлення писемності, виникнення та діяльність перших шкіл у Київській Русі. ✓ Перекладна література та перші педагогічні пам'ятки Київської Русі: ✓ 3.1. "Пчела", "Златоуст", "Златоструй", "Ізборник" Святослава 1073 р., "Ізборник" Святослава 1076 р. і ін. ○ Оригінальні твори: "Слово про закон і благодать" Іларіона, "Слово деякого калугера про читання книг" Іоанна, "Повість временних літ" Нестора, "Повчання дітям" Володимира Мономаха і ін.
13	Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.) ✓ Загальна характеристика розвитку шкільництва ✓ Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні ✓ Зародження вищої освіти в Україні. Перші вищі навчальні заклади в Острозі і Києві: ✓ 3.1.Острозька школа-академія ✓ 3.2.Києво-Могилянська академія ✓ Розвиток шкільництва на терені Запорозької Січі
14	Класики української педагогіки про освіту та виховання. ✓ Філософсько-педагогічні ідеї Г.С.Сковороди. ✓ Педагогічні погляди І. Котляревського. ✓ Освіта та виховання у спадщині О. Духновича, С.Русової. ✓ Педагогічна діяльність К.Ушинського. ✓ Погляди А.Макаренка на освіту та виховання.
15	Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського ✓ Основні віхи життєвого шляху відомого педагога В.О.Сухомлинського (1918-1970pp.) ✓ В.О.Сухомлинський про формування культури наукової праці школярів. ✓ Виховання колективізму у школярів. ✓ В.О.Сухомлинський про основні напрями виховання. ✓ Проблема вчителя і вчительської професії.

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

№	Завдання до тем
1	У процесі вивчення курсу «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» кожен студент може виконати індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) у вигляді проекту. Вимоги до проекту: - Презентація за обраною темою (титульна сторінка, актуальність, стан дослідження, основний зміст, висновок, додатки). - Реферативне повідомлення за результатами проекту (5 – 7 с.) Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань «Ушинський про гармонійний розвиток людини» «Структура педагогічної науки». - На основі аналізу праці К.Д.Ушинського „Людина як предмет виховання” та передмови до неї обґрунтувати педагогіку як науку і мистецтво . - Підібрати систему методів (5-6) для вивчення готовності дитини до школи та оформити у вигляді папки методики їх проведення. - Розробіть практичні поради вчителю по врахуванню вікових особливостей учнів в процесі навчально – виховному процесі. - Підберіть приклади, які б ілюстрували основні закономірності розвитку

	особистості. 7. «Цілісний педагогічний процес». 8. Зробіть порівняльний аналіз основних теорій походження виховання. Яка з них, на Вашу думку, є науковою? Аргументуйте відповідь. 9. Зробіть анотацію праці Т.Мора „Утопія” та аналіз її ідей у контексті сучасної системи освіти та виховання 10. Педагогічні ідеї в праці Ф. Рабле „Гаргантюа і Пантагрюель”. - Педагогічні інновації в творах ранніх соціалістів-утопістів. - Гуманістичне спрямування педагогічних ідей епохи Відродження. - Педагогічні ідеї епохи Реформації. 11. Основні принципи виховання Й. Песталоцці. 12. Етапи розвитку української народної педагогіки 13. Педагогічні ідеї Г.Сковороди. 14. Побудувати структурно-логічну схему «Педагогічна система В.О.Сухомлинського». 15. Реферат на тему: - «Педагогічні ідеї В.Сухомлинського у сучасній школі» - Дослідництво як основа становлення творчої особистості (за В. Сухомлинським); - Система морально-трудового виховання В.Сухомлинського у сучасній школі.
2	Зробити порівняльну характеристику педагогічних систем А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського (з аналізом творів «Педагогічна поема» та «Серце віддаю дітям»)

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1	Педагогіка як наука і мистецтво	- розробити термінологічний словник до теми; - конспект опрацьованої літератури; - ознайомитись зі змістом основних підручників з педагогіки;	5
2	Методологія і методи педагогічного дослідження	➤ словник термінів до теми; ➤ конспект опрацьованої літератури; ➤ побудувати таблицю теоретичні та емпіричні методи науково-педагогічного дослідження;	5
3	Розвиток, виховання та формування особистості	➤ словник основних термінів та понять до теми; ➤ конспект опрацьованої літератури; ➤ побудувати схему «Фактори розвитку особистості»;	5
	Виховання як суспільне явище. Виховний ідеал національної системи виховання.	➤ словник основних термінів та понять до теми; ➤ конспект опрацьованої літератури; ➤ Написати есе «Виховний ідеал сучасної особистості»	5
	Освіта як спосіб входження людини у світ науки та культури	➤ словник основних термінів та понять до теми; ➤ конспект опрацьованої літератури; ➤ здійснити аналіз освітньої нормативно-правової бази України	5
	Цілісний педагогічний процес	- термінологічний словник до теми; - конспект опрацьованої літератури; - побудувати схему «Цілісний педагогічний процес»	5

	Становлення та розвиток педагогіки як науки про виховання в країнах Стародавнього Сходу та епоху Античності	- словник педагогічних термінів та понять; - читацький щоденник з основними ідеями грецьких філософів щодо навчання та виховання; порівняльна таблиця Афінської та Спартанської системи виховання;	6
	Становлення педагогічної науки в епоху Середньовіччя та Відродження	- термінологічний словник до теми; - читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів «Будинок радості», «Золота книга про найкращий лад і про новий острів «Утопія», «Місто Сонця», «Гаргантюа і Пантагрюель», «Похвала глупоті», «Досліди».	6
	Спадщина Яна-Амоса Коменського – педагогіка Нового часу	- Словник педагогічних термінів та понять до теми; - Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів "Велика дидактика"; "Материнська школа", "Закони добре організованої школи".	6
	Розвиток школи і педагогічної думки Франції та Англії	- Словник педагогічних термінів та понять до теми; - Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями Д.Локка «Думки про виховання», Ж.Ж.Руссо «Еміль або Про виховання».	6
	Класики зарубіжної педагогіки про педагогічну науку і діяльність як мистецтво	- Словник педагогічних термінів та понять до теми; - Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів Й.Песталоцці «Лінггард і Гертруда», Ф.Дістервег «Керівництво до освіти німецьких учителів»	6
	Зародження писемності й розвиток шкільництва у дохристиянський період та період Київській Русі. Педагогічна думка Давньоруської держави	- Словник педагогічних термінів та понять до теми; - Анотація праць «Ізборнік» 1073 р., «Пчела», «Повчання дітям	6
	Розвиток освіти і педагогічної думки в епоху українського Відродження (XVI – XVIII ст.)	- Словник педагогічних термінів та понять до теми; - Побудувати структурно-логічну схему «Структура освіти на українських землях XVI – XVII ст.»;	6
	Класики української педагогіки про освіту та виховання	Словник педагогічних термінів та понять до теми; - Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів Г.Сковороди «Благородний Еродій», О.Духновича «Народна педагогіка на користь училищ та вчителів сільських», К.Д.Ушинського «Людина як предмет	6

		<i>виховання».</i>	
	Педагогічна спадщина В.О.Сухомлинського	- <i>Словник педагогічних термінів та понять до теми; Читацький щоденник з основними педагогічними ідеями творів В. Сухомлинського «Серце віддаю дітям», «Сто порад учителю».</i>	6

Методи та освітні технології навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» використовуються такі методи навчання:

Методи формування знань студентів: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, ілюстрація.

Методи формування практичних умінь і навичок: розв'язування педагогічних ситуацій, розробка схем, таблиць, складання словника, побудова моделі, аналіз відеоматеріалів, педагогічного досвіду, ведення читацьких щоденників з анотаціями основних педагогічних ідей.

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

У процесі вивчення курсу «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку» використовуються:

методи контролю навчальних досягнень студентів: усне індивідуальне опитування, експрес-опитування, фронтальне опитування, захист індивідуального науково-дослідного завдання, термінологічний диктант, тестування, самостійні та модульні контрольні роботи.

При вивченні курсу використовувалися також *інноваційні методи контролю*: «Гарячий стілець», «Мікрофон», «Брейнстормінг», метод незакінчених речень, «Деформована таблиця» та ін.

Форми контролю:

- фронтальна форма контролю (застосовується під час колективного опитування або обговорення теми);
- групова форма контролю (здійснюється під час виконання студентами завдань у малих групах);
- індивідуальна форма контролю (спрямована на перевірку особистих досягнень студента);
- комбінована форма контролю (поєднує елементи фронтального, групового та індивідуального контролю);

Критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю

Оцінювання кожного з видів робіт студентів (усна відповідь студента, розв'язання навчально-професійних та проблемно-пошукових завдань, моделювання, виконання завдань для самостійної роботи) за один із змістових модулів при поточному контролі здійснюється в 12-бальній системі (визначаючи

кількість балів за обов'язкові види робіт, здійснюється їх перерахунок в систему ECTS).

Поточне оцінювання та самостійна робота													
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3			
1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	3.2	3.3	3.4
3	4	3	3	3	4	5	5	5	5	5	5	5	5
20 балів						20 балів				20 балів			
60 балів													
Екзамен											40 балів		
Всього											100 балів		

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни та відповідає шкалі оцінювання: національній та ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

A – «відмінно» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст питань курсу; логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання.

B – «дуже добре» – коли студент набрав 80–89 балів, правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.

C – «добре» – коли студент набрав 70–79 балів, знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші методичні підходи, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

D – «задовільно» – якщо студент набрав 60–69 балів, в основному знає зміст питань курсу, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує

практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати педагогічні та методичні явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики

Е – «достатньо» – якщо студент набрав 50–59 балів, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою викладача здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач.

FX – «незадовільно» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

F – «незадовільно» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загальногуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та практичні заняття.

Перелік питань для самоконтролю навчальних досягнень студентів

1. Поняття про педагогіку як науку та навчальний предмет.
2. Предмет, завдання та категорії педагогіки .
3. Структура педагогіки та її галузі.
4. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
5. Методологія педагогіки. Основні рівні методологічного підходу.
6. Сутність та основні види наукових досліджень.
7. Особливості педагогічних досліджень, їх завдання та можливості.
8. Методи педагогічних досліджень: сутність та види.
9. Поняття про розвиток та формування особистості.
10. Основні фактори, що впливають на розвиток особистості.
11. Поняття про мету виховання. Умови і фактори визначення цілей виховання.
12. Зародження та формування ідеї про всебічний розвиток особистості.
13. Мета виховання в сучасній педагогіці. Виховний ідеал національного виховання за Г. Ващенко.
14. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.
15. Поняття про систему освіти. Структура та принципи побудови освіти в Україні.
16. Основні нормативні документи, що відображають національну систему освіти.
17. Загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості.
18. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
19. Основні типи освітніх закладів для і розвитку дітей та молоді в системі освіти.
20. Історичні передумови розуміння педагогічного процесу як цілісного процесу.
21. Сутність та рушійні сили педагогічного процесу .
22. Педагогічний процес як система.
23. Закономірності педагогічного процесу.
24. Етапи педагогічного процесу.
25. Виховання і навчання в країнах Стародавнього Сходу у Дохристиянський період .

25. Освіта й виховання у Стародавній Греції.
26. Система навчання і виховання у Стародавньому Римі
27. Давньогрецькі філософи про формування людської особистості
28. Загальна характеристика основних типів навчальних закладів середньовічної Європи.
29. Виникнення перших європейських університетів як осередків освіти та науки.
30. Загальна характеристика західноєвропейського феодального суспільства кінця XIV – початку XVIIст.
31. Гуманістична педагогіка епохи Відродження:
32. Життя, педагогічна діяльність і світогляд Я.-А. Коменського. Загально педагогічні ідеї видатного чеського освітянина.
33. Вчення Я.-А. Коменського про школу.
34. Дидактика Я.-А. Коменського.
35. Життєвий шлях, світогляд та філософські ідеї Дж.Локка.
36. Проблеми індивідуального навчання у спадщині відомого педагога.
37. Розвиток педагогічної думки у Франції XVIII ст.
38. Життєвий шлях і світогляд Ж.-Ж. Руссо.
39. Ідея вільного виховання видатного французького педагога. Вікова періодизація Ж.-Ж. Руссо.
40. Основні положення філософсько-психолого-педагогічної концепції Й.Ф. Гербарта
41. Педагогічна діяльність та педагогічна система А.Дистервега.
42. Соціально-педагогічні ідеї видатного швейцарського педагога.
43. Теорія елементарної освіти Й.-Г.Песталоцці як шлях реформування системи народної освіти.
44. Постать учителя у педагогічній теорії Й.-Г.Песталоцці.
45. Виховання дітей у східних слов'ян.
46. Соціальні умови становлення писемності, виникнення та діяльність перших шкіл у Київській Русі.
47. Перекладна література та перші педагогічні пам'ятки Київської Русі:
48. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні
49. Зародження вищої освіти в Україні. Перші вищі навчальні заклади в Острозі і Києві.
50. Філософсько-педагогічні ідеї Г.С.Сковороди.
51. Педагогічні погляди І. Котляревського.
52. Освіта та виховання у спадщині О. Духновича, С.Русової.
53. Педагогічна діяльність К.Ушинського.
54. Погляди А.Макаренка на освіту та виховання.
55. В.О.Сухомлинський про формування культури наукової праці школярів.
56. Виховання колективізму у школярів.
57. В.О.Сухомлинський про основні напрями виховання.

Рекомендована література (основна)

1. Нікула Н.В. (2022) Методичні рекомендації до вивчення курсу «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку». Чернівці: РОДОВІД. 48 с.
<https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/5134>
2. Зайченко І.В. Педагогіка. – Чернігів, 2003. – 528 с.
<https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451787>
3. *Хрестоматія з української педагогіки: навчально-методичний посібник* / Упоряд. О.С. Березюк, О.М. Власенко; За ред. О.С. Березюк, О.М. Власенко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. – 338 с.
<http://eprints.zu.edu.ua/25154/1/%D0%A5%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%82%D1%96%D1%8F.%20%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%8E%D0%BA%20%D0%9E.%D0%A1.%2C%20%D0%92%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E.%D0%9C..pdf>
4. Кравець В. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – Київ : Знання-Прес, 2003. – 418 с.
6. Лемківський М.В., Микитюк О.М. Історія педагогіки. – Харків: „ОВС”, 2002. – 240.
7. Максимюк С.П. Педагогіка : Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 667 с.
https://4vpupo.org.ua/download/metod_prob1/pedagogika.pdf
8. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. – К., 2001. – 608 с.
9. Фіцула М.М. Педагогіка. – К.: Академія, 2000. – 543 с.

Додаткова література

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. – К., 1997., 208 с. http://gromada-i-misto.org/wp-content/uploads/2017/11/Vykhovnyi_ideal_Zapysky_vykhovnyka.pdf
2. Іванська А.Р., Нікула Н.В. Питання освіти і виховання у творчій спадщині Лесі Українки. Педагогічні ідеї та культурно-просвітницька діяльність Лесі Українки. Матеріали студентського міжвузівського Е-вебінару, присвяченого 150-літтю від дня народження Лесі Українки, 25 лютого 2021 року / укл. Романюк С.З., Мафтин Л.В., Спорняк А.В. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021. С. 55-58.
3. Історія української школи і педагогіки. Хрестоматія. За ред. В.Г.Кременя, 2005 р., 767с.
<http://194.44.152.155/elib/local/r31.pdf>
4. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. К 89 Педагогіка родинного виховання: Навч. посіб. — К.: Знання, 2006. — 324 с.
5. Нікула, Н.В. (2017). Аналіз вимог до вчителя початкової школи на етапі реформування освіти / Наталя Нікула // Якісна освіта в Україні : тенденції, проблеми, перспективи : Матеріали Міжн. Наук.-практ. Конф. (Чернівці, 26-28 жовтня 2017 р.) – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2017. С. 87 – 89.
6. Нікула, Н. (2015). Становлення і розвиток методики як науки у контексті еволюції педагогічної освіти в Україні. В Науковий вісник Чернівецького університету (Вип. 764. Педагогіка та психологія, с. 101-106). Чернівці: ЧНУ.
7. Ротар А.С., (науковий керівник- Нікула Н.В.) Історичні аспекти становлення освітнього процесу // матеріали XII Міжнародної інтернет-конференції «RECENTTRENDS IN SCIENCE AND TECHNOLOGY» 1-2 грудня 2020 р., Швеція, С. 160-163. ISBN 978-92-64-00852-6 https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/12/%D0%A8%D0%B2%D0%B5%D1%86%D1%96%D1%8F_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82-1.pdf
8. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю., Осьмук Н. Г., Чистякова І. А. П69 *Практикум з історії педагогіки: навч.-метод. посіб.* [для студ. закл. вищої освіти]. Вид 4-те, доповнене й перероблене. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 165 с.

<https://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/7917/3/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D0%B7%20%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97%20%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B8.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Основи педагогіки https://pidru4niki.com/13130712/pedagogika/zagalni_osnovi_pedagogiki
2. Історія педагогіки https://shron1.chtyvo.org.ua/Levkivskyi_Mykhailo/Istoriia_pedahohiky.pdf
3. Історія педагогіки <http://www.info-library.com.ua/books-book-69.html>
4. В.О.Сухомлинський: <https://www.youtube.com/watch?v=isCjjbmwfF0>
5. Віртуальна подорож у минуле. Я.А.Коменський <https://virtualni-podoroji.jimdofree.com/%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D0%B8/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%8F%D0%BD-%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%81/>
6. Освіта і наука у Давній Греції <https://www.youtube.com/watch?v=7QAEHKKD-k>
7. Якою була освіта у Київській Русі <https://www.youtube.com/watch?v=0xpzcqHi69c>
8. Нормативно-правова база освіти України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Політика академічної доброчесності

Викладання та опанування дисципліни ґрунтується на принципах академічної доброчесності, що передбачає дотримання студентами та викладачами норм етичної та професійної поведінки у процесі навчання, виконання завдань, оцінювання та взаємодії.

Основні принципи

- ✓ *чесність* – студенти зобов'язані виконувати всі види навчальних завдань (усні відповіді, письмові роботи, тести, індивідуальні та групові проекти) самостійно, без використання заборонених джерел чи підказок.
- ✓ *достовірність* – усі результати досліджень, наведені у рефератах, есе, презентаціях чи аналітичних роботах, мають бути обґрунтованими й базуватися на реальних фактах.
- ✓ *коректне використання джерел* – при підготовці письмових робіт, презентацій і наукових досліджень студент повинен здійснювати належне цитування й посилання на використані джерела відповідно до академічних стандартів (ДСТУ 8302:2015).
- ✓ *відповідальність* – студенти та викладач несуть персональну відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності та результативність освітнього процесу.
- ✓ *партнерство* – навчальна взаємодія між викладачем і студентами будується на взаємній повазі, довірі, готовності до конструктивного діалогу та співпраці.

Недопустимі порушення

- ✓ *плагіат* – привласнення чужих ідей, текстів, результатів досліджень без належного посилання на джерело.
- ✓ *фальсифікація та фабрикація* – вигадкування чи перекручення результатів навчальної або дослідницької роботи.
- ✓ *спісування* – використання заборонених матеріалів під час виконання поточного чи підсумкового контролю (тестів, завдань).
- ✓ *самоплагіат* – подання тієї самої роботи (або її значної частини) для отримання оцінки з різних навчальних дисциплін без погодження з викладачем.

- ✓ *неправомірна допомога* – отримання або надання несанкціонованої допомоги іншим студентам під час виконання контрольних чи індивідуальних завдань.
- ✓ *порушення норм етики* – неповага до колег чи викладача, приниження гідності учасників освітнього процесу.

Форми перевірки дотримання академічної доброчесності

- ✓ перевірка письмових робіт за допомогою програм для виявлення плагіату;
- ✓ вимога до студентів робити бібліографічні посилання у наукових і навчальних роботах;
- ✓ аналіз індивідуальності письмових відповідей та завдань;
- ✓ усне уточнення (співбесіда) після подання індивідуальних робіт.

Відповідальність студентів

У випадку порушення академічної доброчесності:

- ✓ робота не зараховується й оцінюється у 0 балів;
- ✓ у разі повторного порушення студент може бути недопущений до підсумкового контролю;
- ✓ систематичні порушення фіксуються й доводяться до відома деканату та комісії з питань академічної доброчесності університету.

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні освітнього компонента регламентовано чинними документами ЧНУ:

- «Кодекс академічної доброчесності та етики Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-ta-etyky-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-yuriia-fedkovycha/>
- «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polozhennia-pro-vyavlennia-ta-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha/>
- «Політика використання штучного інтелекту в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича»
<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/polityka-vykorystannia-shtuchnoho-intelektu-v-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yuriia-fedkovycha-zi-zminamy-zatverdzhenymy-vchenoiu-radoiu-chnu-imeni-yuriia-fedkovycha/>

Використання здобувачами освіти інструментів штучного інтелекту(ШІ)

під час виконання навчальних завдань:

- *допускається за умови* дотримання принципів академічної доброчесності (здобувач освіти несе відповідальність за зміст, достовірність і результати поданої роботи, а у разі використання ШІ зобов'язаний зазначити факт і спосіб його застосування);
- *не допускається* використання ШІ як заміни самостійного виконання завдань або з метою порушення вимог академічної доброчесності;
- *додаткові обмеження чи вимоги* щодо використання ШІ можуть визначатися викладачем в освітньому процесі для конкретних видів навчальної діяльності відповідно до особливостей дисципліни.